

Pieter Lukkes:

Nut en noodzaak windenergie in Friesland.

(Inleiding voor het CDA-Dantumadiel, Rinsumageest 22/10/2014)

1. Wanneer wij allemaal hier buiten it Sintrum op straat staan gaan, dan staan wij in een ruimte die aan de ene kant naar Honolulu en terug loopt, naar de andere kant komen wij in Australië en naar boven toe, gaat het naar de sterren en nog verder. Van wie is die ruimte. Van geen één natuurlijk. Daarom noem ik dat de collectieve ruimte. Ik ga dat begrip vanavond vaker gebruiken. Die collectieve ruimte is de ruimte waarin wij leven. Dat wil zeggen dat wij hierin wonen, werken, sporten, vliegen, tuinieren, recreëren, reizen, gesprekjes over de heg maken en waarin wij ons wel of niet thuis in voelen.
2. Vooral dat thuis voelen is van groot belang. Er zijn plekken waar wij voor geen enkele prijs willen wonen. Maar wanneer wij ons daar nou juist wel thuis voelen dan hebben we het gevoel dat die ruimte van onszelf is. Die ruimte geeft een goed en veilig gevoel. De Duitsers noemen dat een Heimatgefühl. Die ruimte mag niet worden aangetast of verwaarloosd worden. Want dan komt men aan iets dat van ons is. Er is eigenlijk niet zoveel voor nodig om die ruimte te verpesten. Neem Burgum. Wanneer deze plek geen stinkfabriek had gehad, zo denk ik erover, was het nu groter geweest dan Drachten. Stunten met monstertrucks zoals een maand geleden in Haaksbergen en muziekfestivals zijn winstobjecten voor bedrijven. Die festivals maken veel kabaal, zodat zelfs stokdove mensen gehoorbeschermers nodig hebben. Met stank en kabaal heb ik nu al twee grote vervuilers van ons collectieve ruimte genoemd. Wanneer er menen ergens tegen in verzet komen, dan is dat 6 van de 7 keer omdat hun omgeving, hun woongebied in gevaar komt.
3. Ik kom hiermee op de kern van de problematiek waar wij het vanavond over hebben. Wij zitten immers met het feit dat windturbines een stuk van onze collectieve ruimte in beslag nemen. Windturbines en ruimtebeslag zijn bijna synoniem. Ik denk dat de uitbaters van de turbines dit ook liever niet hebben. Maar ja, de turbine onder de grond stoppen is geen alternatief. Bovendien is dat niet het enigste probleem waarmee de uitbaters van de turbines worstelen. Daarbij kunnen we denken aan:
  1. Het waait hier niet hard genoeg. De turbines produceren pas maximaal wanneer de haren van je hoofd waaien. Dat komt doordat de opbrengst van de turbines evenredig is aan de derde macht van de windsterkte. Dus wanneer de turbine vol vermogen geeft bij 12 meter/seconde dan geeft deze bij 6 meter/seconde niet de helft en ook niet en kwart maar $1/8^e$ deel. Dat is 12,5%. In vakkringen wordt dat de productiefactor genoemd. Dat betekent dat de turbines, omgerekend naar vol vermogen, ruim driekwart van de tijd stil staan. De exploitanten hebben met andere woorden een arbeider in dienst die maar 1,5 dag in de week werkt maar wel voor 7 dagen betaald moet worden. En dan levert hij ook nog slecht werk. Want hij werkt alleen wanneer het waait en wanneer het waait is de stroom vaak net niet nodig.

2. Een machine die het driekwart van de tijd niet doet is natuurlijk veel te duur. Als gevolg daarvan is windenergie niet concurrerend met andere vormen van elektriciteit. Dit is een van de redenen waarom windenergie vanaf het begin gesubsidieerd moeten worden en nooit van die subsidie af zal komen. Maar dat betekent dat de bevolking regelmatig moet bijspringen, bijvoorbeeld door belastingen en heffingen te betalen. Dat gaat in de komende jaren flink in de papieren gaan lopen. Want er is een zogenoemd Energieakkoord gesloten. Volgens dat akkoord moet er over zo'n 10 jaar 6000 MW op het land en 4500 MW op zee komen te staan. De projecten kunnen zichzelf niet staande houden. Dus worden de tekorten verhaald over de huishoudens. In totaal gaat ons dat 60 miljard kosten. Dat komt per huishouding neer op € 500 per jaar. En begrijp me goed, niet 1 jaar, nee 15 jaar lang. Lage inkomens kunnen dat niet betalen. Dus krijgen wij dezelfde ellende als we in het begin van deze regeringperiode hebben gezien. Toen kwamen met name de VVD 'ers in opstand tegen het inkomensafhankelijke maken van de ziektekostenverzekering. Nou diezelfde kunnen zich weer klaarmaken voor de inkomensafhankelijk maken van de energieheffingen. Natuurlijk gaat dat opschudding veroorzaken.
3. Een groot probleem voor windenergie-industrie is dat er geen markt voor haar product is. In Nederland en Europa is een groot overschot aan energie. Door windparken te bouwen wordt dat overschot alleen maar groter. Qua prijs is windenergie nog lang niet concurrerend. Wanneer windenergie op de vrije markt aangeboden wordt, dan werd er geen kilowatt verkocht. Vrije marktomstandigheden zijn dodelijk voor deze sector. Dus moet er een kunstmatige markt binnen de energiemaatschappijen gecreëerd worden. Die markt is in het leven geroepen. In de kunstmatige markt zijn de energiemaatschappijen verplicht om alle aangeboden windenergie af te nemen. Ook wanneer zij die niet gebruiken kan. Dan moeten de andere centrales maar uitgezet worden. Natuurlijk is dat een dure zaak. De kosten daarvan worden op de huishoudens verhaald. Dat is niet alleen vervelend voor de huishoudens, ook de windenergiesector is hier niet blij mee. Want die sector is extreem subsidie afhankelijk. Haar hangt altijd boven het hoofd dat de politiek de spelregels ineens gaat veranderen. Zoals kortgeleden ook in Spanje is gebeurd. Dit verklaart waarom de windsector continu aandringt op de betrouwbaarheid van de politiek. Die mag het subsidiestelsel niet veranderen.
4. Wat moeilijk ligt is dat de windturbine bouwers wat de ruimtelijke ordening aangaat een speciale behandeling nodig hebben. Zoals ik al zei is het een probleem dat het hier niet hard genoeg waait. Om toch nog wat wind te vangen moeten de turbines in de open ruimte staan. Dus moet men vergunning hebben om te bouwen op plekken waar gewone mensen nog geen konijnenhok mogen neerzetten. De consequentie van deze locatie-eisen is dat windturbines bepalend zijn voor het aanzien van een groot gebied erom heen. Ze bepalen met andere woorden de ruimtelijke kwaliteit van het platteland in een weide omgeving. Een turbine van 150 meter hoog is van kilometers ver te zien. Daar komt nog bij dat ook de regels van het geluidoverlast ten gunste van de windenergie aangepast zijn. Met elkaar betekent dit dat de windsector bestaat uit een gratie van voorkeursbehandelingen. Mensen die voorgetrokken worden zijn zelden populair en wanneer die ook nog de kwaliteit van de woonomgeving aantasten dan is er sprake van een groot probleem.

5. De windsector en een tal van instanties proberen het verzet tegen de komst van de turbines te breken door zogenaamd draagvlak te ronselen. Het CDA wil daar ook aan meedoen. Ik ben normaal gesproken mild, maar wat dit aangaat word ik grimmig. Want dat betekent dat de ruimte waarin wij ons leven hebben ingericht – de collectieve ruimte- geprivatiseerd word. Dat betekent dat de ruimtelijke omgeving eigendom is van de dorpsbewoners en dat die de collectieve ruimte mogen verkwisten. Dat is niets anders dan diefstal. Want wanneer dat mag, dan mag ik de klinkers uit de straat voor ons huis ook verkopen. Hier wordt een weg ingeslagen die leidt naar het einde van Nederland als rechtsstaat. Het ronselen van draagvlak is een maffiose praktijk. Dat de bevorderaars van windenergie zich daartoe verlagen is een schande.

4. Het is tijd om even pauze te houden. De vraag vanavond is of windenergie nuttig en nodig is. Nou van noodzaak kan in de verste verte geen sprake van zijn. Daarom maakt het CDA in het verkiezingsprogramma 2014-2019 een rare misslag door te schrijven: “Windenergie is nodig en belangrijk voor de toekomst”. Het CDA kan het bewijs hiervoor in geen 100 jaar leveren. Daarom is het een gevaarlijke en voor Fryslân rampzalige bewering die terug genomen moet worden. De andere vraag is of windenergie nuttig is. Wij moeten hiervoor grote offers brengen, maar krijgen wij er ook wat voor terug. In een belangrijke nota uit 1999 zei de regering dat wijde nadelen van ingrepen zoals windparken accepteren moeten wanneer er **BELANGRIJKE DOELEN DOOR WORDEN GEDIEND**. Wat kunnen die belangrijke doelen zijn? Wanneer ik deze vraag in een bijeenkomst stellen zou, dan ben ik verzekerd dat er 4 voordelen van windenergie genoemd worden. Dat zou dan het nut van windenergie zijn. Dat zijn:
  1. Windenergie is goed voor het klimaat. Windenergie spaart CO₂ uit en CO₂ is een broeikasgas. Door minder broeikasgas te produceren warmt de dampkring dus minder op en dat is goed. Dat voorkomt dat het klimaat uit de hand loopt. Spijtig ziet de werkelijkheid er wat anders uit. Veel mensen van allerlei pluimage zeggen dat het wel waar is dat CO₂ een broeikasgas is, maar dat de invloed hiervan op het klimaat te verwaarlozen is. Maar het is nog veel erger want het blijkt dat windenergie per saldo geen CO₂ uitspaart. Dat zeg ik niet, dat zegt het CPB en is ook te lezen in het parlementaire onderzoek van december 2012. In dit onderzoek noemt men het een waterbedeffect; wanneer iemand op het ene plek drukt dan komt het op een andere plek omhoog. De uitstoot van CO₂ wordt bepaald door het quotum dat elk land uitstoten mag. Vergelijk het met de melkquotum. Wanneer boer Jan stopt met de boerderij dan wordt de melkplas niet kleiner, want buurman Jelle neemt zijn quotum over en melkt de plas weer vol. Windenergie en klimaat hebben dus niets met elkaar te maken. Wat dit klimaat aangaat moet er nog worden bijgezegd dat de temperatuur op de aarde nu al 15 jaar bijna niet meer omhoog gaat. De klimatologen die een verdere opwarming voorspeld hebben zitten met de handen in het haar. Want zij kunnen deze stop in de temperatuurontwikkeling niet verklaren. Zij noemen het verschijnsel een hiatus en ze hebben geen idee hoe deze te verklaren. Hoe dan ook: windturbines en klimaat hebben niets met elkaar te maken. Fan nut is op dit vlak geen sprake.
  2. Windenergie is duurzaam en dus goed wordt er gezegd. Het begrip duurzaam is het meest misbruikte woord van deze tijd. Wat wordt hiermee bedoeld? In navolging van Brundtland van de VN schrijft Diederik Samson hierover: Duurzame energiebronnen

moeten voldoen aan één essentiële voorwaarde: het gebruik ervan mag toekomstige generaties niet voor problemen stellen. Hieruit kan maar één conclusie getrokken worden, namelijk dat windenergie niet duurzaam is. Want de voorgenomen bouw van windparken zal de komende generatie opscheppen met een hoop ellende. Windenergie zou duurzaam zijn wanneer de windkracht direct verandert in elektriciteit. Maar dat is niet zo. Er zijn tal van zaken nodig die binnen de kortste keren op zijn: geld, zeldzame metalen zoals neodymium dat voor 90% uit China moet komen ruimtelijke kwaliteiten, stilte ruim zicht, ruzievrije gemeenschappen en ga zo maar door. Wind energie is niet duurzaam maar wel heel vervuilend. Toch willen partijen in Den Haag met deze vervuilende energie een duurzame maatschappij bouwen. Hoe dat moet heb ik als vraag bij de PVDA voorgelegd maar geen antwoord op gekregen. Ik ben bang dat het CDA niet veel beter is. Hier zijn wij het grote gat tussen de politieke partijen en het gewone volk. De cultuurhistoricus René Cuperus schreef in de Volkskrant van 21 juli 2014: Politieke partijen zijn opgehouden de burgers te vertegenwoordigen en zo is het precies.

3. Met windenergie kunnen wij minder afhankelijk worden van de import van energie uit Rusland. Wie dat gelooft, gelooft ook in Sinterklaas. Op dit moment voorziet windenergie voor een paar tienden van een procent in de windenergiebehoefte van de EU landen. In ons land is dat een beetje meer dan een half procent. Over 10 tot 15 jaar, wanneer wij er € 60 miljard aan hebben uitgegeven zullen er nog een paar procent bij komen. Stelt dus nu niets voor en zal dat in de toekomst ook niet doen. Poetin lacht zich ziek wanneer wij hem met windenergie bedreigen. Daarom is Brussel ook niet zo dom om windenergie als strijdmiddel tegen Poetin in te zetten. Ook op dit punt valt dus geen nut te bespeuren.
4. Windenergie is nodig om te voorkomen dat de fossiele brandstoffen binnenkort opraken. Tot nu toe heb ik alleen maar gehad over onware argumenten. Dit argument is een heel klein beetje waar. Want wanneer wij meer windelektriciteit in onze energiemix stoppen, dan zullen wij minder fossiele brandstof nodig hebben. Daardoor zou het moment dat de fossiele brandstof uitgeput is, verder naar de toekomst kunnen worden verschoven. Dat is dan ook het enigste nut, dat aan windenergie toegeschreven kan worden. Hoe groot is dat nut? Wel ik heb wat opvattingen op een rij gezet en ben tot de conclusie gekomen dat de 10500 MW windenergie op het land en in zee in 2025 zo'n 2% besparing op het verbruik van fossiele brandstof geven kan. Vijf zwaargewichten (Le Pair, Udo, Van den Berg, de Groot en Verkooijen) hebben net een artikel geschreven waarin ze beweren dat ik een te gunstig beeld schets. Zij komen tot een besparing van 0,5%. Ik wil hier niet over rede twisten; duidelijk is dat dit argument van besparing van fossiele brandstof waar is, maar dat het effect hiervan onmeetbaar klein is. Jullie zullen er evenveel van merken als het sprookje van de € 1000,00 die Rutte ons een paar jaar geleden in de verkiezingstijd heeft toegezegd. Ik heb gelezen dat die € 1000,00 is uitgekeerd. Wie van u dat heeft opgemerkt mag het zeggen.

Wij kunnen hier niet ander concluderen dat windenergie overbodig en nutteloos is. Daar verandert het CDA ook niets aan.....

Voorzitter Houtstra stuurde mij een mail met de vraag of ik ook aan de alternatieven wilde denken voor windenergie. Die vraag is mij te moeilijk. Ik weet namelijk niet uit welke alternatieven ik mag kiezen, nu en straks. Dan zou ik moeten weten wat er op honderden plekken in de wereld in onderzoeksinstituten uitgebroed word.

Ik kan dit toelichten aan de hand van een artikel over een jongedame van zo'n 20 jaar. Times Magazine schrijft dat van deze Leslie Dewan verwacht wordt dat ze de wereld veranderen gaat, met name met wat er genoemd wordt TRANSATOMIC POWER. (Googel maar eens op dat trefwoord) Zulke wizzkids zijn overal en die zorgen voortdurend voor nieuwe mogelijkheden. Met de vraag naar alternatieven maakt de politiek en wij zelf ook de grote fout dat wij niet met het onbekende kunnen omgaan. Wij gaan met de rug naar de toekomst staan en proberen in het verleden de toekomst te lezen. *Niet het verleden maakt de toekomst, maar de zaken die nog moeten worden uitgevonden!!!* Wij moeten investeren in dat vernieuwingsproces. All we need is lef. De hele politiek is op dit vlak van zaken visieloos!!! Wij worden bestuurd of zouden wij in de middeleeuwen leven en niet in de verschrikkelijk turbulente tijd van vandaag!!!

Om toch tegemoet te komen aan het verzoek van de voorzitter.

1. Windenergie is overbodig en dus is het stom om al die ellende vrijwillig op de hals te halen. Het allerallerbeste alternatief voor windenergie is geen windenergie. Laat dit de belangrijkste boodschap van deze avond zijn.
2. Vandaag heeft de zon voldoende energie naar de aarde gestuurd voor 25 energieverbruik van alle ruim 7 miljard inwoners. Morgen gaat de zon weer zo'n portie versturen en overmorgen ook en ga zo maar door. De winning van zonenergie is nog lang niet uitontwikkeld en er is er zat van.
3. Op dit moment kennen wij de kernsplitsing als energiebron. Dat proces heeft men nu goed genoeg onder de knie en is veilig. Maar daarnaast is de schone kernfusie. Dat gaat nog wel een paar decennia duren. Dat hangt ook af of er voor het onderzoek voldoende geld beschikbaar komt. Dat is niet het geval.

En dan is er de thorium-reactor. Die is schoon en veilig. Ik heb wel eens gelezen dat men destijds voor uranium en plutonium heeft gekozen omdat van thorium geen atoombom gemaakt kan worden. De maatschappijen die nou kerncentrales hebben, zien thorium als een concurrent en ook de milieubeweging zien het als een bedreigen van haar droom van een transitie naar een systeem gebaseerd op wind en zon. Liever al het geld weggooien aan windenergie dan het te besteden aan onderzoek voor een schone toekomst.

Ja ik hoor nu al mensen roepen, "maar ik wil beslist niets weten van kernenergie".

Nou die mensen moeten niet lekker in het zonnetje gaan zitten, want dat is kernenergie en niets anders.

4. En dan is er nog de fossiele brandstof voor minstens 100 jaar. Natuurlijk roept men dan dat wij niet 100 jaar door kunnen gaan met het uitstoten van CO₂. Nu, dat hoeft ook niet. Hoewel belangrijke partijen, die goud verdienen aan CO₂ er tegen zijn, wordt er toch onderzoek gedaan naar het omzetten en onschadelijk maken van CO₂. Wanneer het zogenoemde CO₂ probleem is opgelost, dan staat er geen taboe meer op het verbruiken van fossiele brandstoffen. Daargelaten natuurlijk de machtige partijen die nu bakken geld aan CO₂ verdienen.
5. Ik laat het hierbij. Vergeet dus blue energie, algen, fotosynthese en al die andere alternatieven waar men weleens over leest en geen verstand van heeft.

Mensen, wij kunnen hier vanavond elkaar voor de gek houden, zeuren, huilen, lachen of bidden, het wordt een pot ellende in deze provincie.

De schuld hiervan ligt bij het onverstand in de politiek. Die doet zijn plicht niet. De politiek heeft n al 20 jaar verzuimd om te onderzoeken wat het nut en noodzaak van windenergie. De commissie Fryslân foar de Wyn en de commissie Winsemius zijn even dom bezig geweest. Want die hadden natuurlijk ermee moeten beginnen kritisch na te gaan hoe noodzakelijk het is om Fryslân vol te zetten met turbines. Maar nee hoor, deze sufferds hebben niet gevraagd WAAROM Fryslân vernield moet worden, maar HOE de provincie naar de sodemieter geholpen kan worden. Wij moeten er ons met grote getale tegen verzetten, ook straks in het stemhokje.

Wanneer onze politici als rentmeesters handelen, dan houden ze 10-tallen miljarden over om te besteden aan ontwikkeling van een groot aantal betaalbare, schone en veilige alternatieven. Dat geld gaat nu naar de wind kongsi.

Voorzitter ik heb gezegd.

Pieter Lukkes

Oktober 2014